

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 20.02.2006
KOM(2006) 65 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA

Antroji ataskaita, pateikiama remiantis 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos pamatinio sprendimo, skirto kovai su sukčiavimu negrynosiomis mokėjimo priemonėmis ir jų klastojimu, 14 straipsniu

{SEK(2006) 188}

1. IŽANGA

2001 m. gegužės 28 d. Tarybos pamatinis sprendimas buvo priimtas siekiant užtikrinti visoje Europos Sąjungoje vienodą ir stipresnę baudžiamosios teisės apsaugą kovoje su sukčiavimu negrynosiomis mokėjimo priemonėmis ir jų klastojimu.

Remdamasi 14 straipsniu Komisija, gavusi pirmąją informaciją, pateikė Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą apie priemones, kurių valstybės narės ėmėsi šiam pamatiniam sprendimui įgyvendinti. Atsižvelgdama į 2004 m. spalio 25–26 d. Tarybos išvadas, Komisija dabar turi pateikti naują ataskaitą, parengtą remiantis papildoma jai perduota informacija.

Ši antroji ataskaita nelaikytina suvestine Komisijos jau paskelbtos informacijos redakcija, joje apžvelgiama situacija šalyse, apie kurias anksčiau nebuvo kalbėta (AT, DK, GR, LU, NL ir PT), o kartu ir tose, su kuriomis susijusi pirmojoje ataskaitoje pateikta informacija turėjo būti patikslinta ar pataisyta (BE ir SE). Su šiomis dviem valstybėmis narėmis susijusi ataskaitos informacija vis tik buvo konsoliduota. Taip pat buvo susitarta įtraukti valstybes nares, įstojušias į ES 2004 m. gegužės 1 d., kadangi jos, aišku, nebuvo aptartos pirmojoje ataskaitoje.

Kad būtų galima šią ataskaitą skaityti lygiagrečiai su pirmąja ir lengviau jas palyginti, jos planas ir informacijos išdėstymas kaip įmanoma labiau panašūs į pirmosios ataskaitos. Tokią pat struktūrą išlaiko ir lyginamosios perkėlimo į nacionalinę teisę lentelės bei priedai.

Siekiant išvengti pasikartojimų, šioje ataskaitoje nepateikiami jokie bendro pobūdžio ar metodologijos svarstymai (apie pamatinio sprendimo pobūdį ar vertinimo kriterijus): šią informaciją galima rasti pirmojoje ataskaitoje.

2. NACIONALINĖS PAMATINIO SPRENDIMO TAIKYMO PRIEMONĖS

2.1 Pamatinio sprendimo įgyvendinimo pažanga – 1 lentelė

Ataskaita parengta remiantis Komisijai pateikta informacija, kuri prireikus – ir kai buvo įmanoma – buvo papildyta nacionalinių kontaktinių centrų perduotais duomenimis. Daugumos atsakiusiųjų valstybių narių pateikta informacija iš esmės buvo išsami. Valstybės narės, kurios pirmosios ataskaitos kūrimo metu nepateikė Komisijai informacijos arba pateikė ne visus duomenis, dabar pranešė Komisijai apie visus nacionalinius teisės aktus, pridėdamos smulkius paaiškinimus. LU ir GR pranešė, kad teisės akto projektas dar svarstomas Parlamente.

Penkios valstybės, įstojušios į ES 2004 m. gegužės 1 d. (LV, LT, PL, CZ ir SK), perdavė Komisijai pamatiniame sprendime nustatytų įpareigojimų perkėlimo į nacionalinę teisę nuostatas. CY pateikė Komisijai dalį informacijos apie pamatinio sprendimo įgyvendinimo pažangą. EE, HU, MT ir SI Komisijai neatsakė.

Šios ataskaitos 2.2–2.7 dalyse atsižvelgiama tik į galiojančius teisės aktus ir nenagrinėjama kai kurių valstybių narių pateikta informacija apie įstatymų projektus.

2.2 Su mokėjimo priemonėmis susiję nusikaltimai (2 straipsnis) – 2 lentelė

Šešiose valstybėse narėse (BE, DK, LU, NL, PL ir SE) naudojamos labai bendros vagystės, plėšimo ar kitų neteisėto pasisavinimo formų sąvokos ir apibrėžimai, apimančios 2 straipsnio a punkto nuostatas. Tačiau AT, LT, LV, PT ir SK baudžiamosios teisės nuostatose atskirai minimos mokėjimo priemonės. CZ baudžiamas neteisėtas mokėjimo kortelių naudojimas, o į jos teisės aktus įtraukiama platesnė nuoroda į mokėjimo priemones. LT baudžiama ir už finansinius nuostolius, nors ši teisinė situacija nebuvo paminėta pamatiniame sprendime. SK savo nacionalinės teisės aktuose atskiria neteisėtą mokėjimo priemonių naudojimą ir neteisėtą pasipelnymą. CY apie tai nepateikė jokios informacijos.

Dėl 2 straipsnio b punkte minimo mokėjimo priemonių klastojimo ar padirbinėjimo dauguma valstybių narių sukčiavimo apibrėžimą taiko 1 straipsnyje pateiktiems mokėjimo priemonių pavyzdžiams.

BE ir NL aiškiai nemini mokėjimo priemonių, kurios įtraukiamos į platesnes nusikaltimų rūšis. LU atsakė, kad teisės akto projektas dėl 2 straipsnio b, c ir d punktų perkėlimo į nacionalinę teisę dar svarstomas Parlamente.

Trijose valstybėse narėse (BE, DK ir PL) nusikaltimu aiškiai nelaikomas mokėjimo priemonės gavimas, įgijimas, gabenimas, pardavimas ar perleidimas kitam asmeniui bei jos turėjimas pamatinio sprendimo 2 straipsnio c punkte minimomis sąlygomis. Šias nusikaltimų rūšis apima platesnė autentiško dokumento vagystės sąvoka.

AT, CY, CZ, LV, LT, NL ir SE baudžiamojoje teisėje aiškiai numatyta atsakomybė už padirbtų, suklastotų, vogtų ar neteisėtai įgytų mokėjimo priemonių įgijimą, gavimą, pardavimą ar perleidimą kitiems asmenims. Be to, šių valstybių bendrojoje teisėje numatytos su transportu susijusios nuostatos.

Daugumoje valstybių narių pažeidimu laikomas neteisėtas padirbtų negrynų mokėjimo priemonių naudojimas, kartais daug platesnėmis nei 2 straipsnio d punkte numatytomis aplinkybėmis. Kai kuriose iš valstybių neteisėtas naudojimas, t. y. naudojimas siekiant padaryti žalos apgaunant, baudžiamas remiantis apskritai sukčiavimui taikomomis teisės nuostatomis ir papildomomis susijusiomis nuostatomis.

Kai kurios valstybės narės (BE, DK ir PL), naudodamos bendro pobūdžio nuostatas, sąvokas, terminus ar koncepcijas, laikosi nuomonės, kad jų nacionalinės teisės aktai atitinka pamatinį sprendimą. Kaip buvo nurodyta pirmojoje ataskaitoje, bendro pobūdžio teisės principų gali pakakti, jei šiais principais užtikrinamas gana aiškus ir tikslus teisinės priemonės taikymas.

2.3 Pažeidimai, padaryti naudojant kompiuterius (3 straipsnis): 3 lentelė

AT, BE, CZ, DK, LV, LT, NL, PL, PT, SK ir SE nurodė, kad jų baudžiamojoje teisėje numatytos veiksmingos sankcijos už 3 straipsnyje nurodytus kompiuteriais naudojantis atliktus pažeidimus. Dauguma valstybių narių (pvz., AT, BE, CZ, LT, NL ir PL) taiko platų sukčiavimo apibrėžimą, į kurį įtraukiamas ir neteisėtas kompiuterinės programos ar sistemos funkcionavimo klastojimas bei duomenų įvedimas, keitimas, ištrynimasis ar panaikinimas kompiuteriuose. CZ šiuo metu priima

tikslesnius teisės aktus. Trijose valstybėse narėse (PT, SE ir SK) šiame straipsnyje minimai nusikalstamai praktikai taikomos bendrosios nuostatos dėl kompiuterinių nusikaltimų. LU atsakė, kad teisės akto projektas dėl 3 straipsnio perkėlimo į nacionalinę teisę dar svarstomas Parlamente. CY apie tai nepateikė jokios informacijos.

2.4 Su specialiai pritaikytais prietaisais susiję nusikaltimai (4 straipsnis) – 3 lentelė

Daugumos Komisijai atsakymus pateikusių valstybių narių baudžiamosiose nuostatose numatyta atsakomybė už visus 4 straipsnyje minimus pažeidimus. Tačiau kai kurios valstybės narės (AT, BE, CZ, DK, NL PL, SE ir SK) nurodo labai bendro ir plataus pobūdžio nuostatų tekstus, įgyvendinančius šį straipsnį.

PT pranešė, kad neturi priėmusi konkrečių teisės nuostatų 4 straipsniui įgyvendinti. Šio straipsnio pirmojoje dalyje nurodyti nusikaltimai baudžiami pagal baudžiamojo kodekso straipsnį dėl bandymo suklastoti ar padirbti nacionalinius ar užsienio vertybinius popierius, garantines ar kredito korteles. Tačiau Portugalijos teisės aktai neapima 4 straipsnio antrosios įtraukos. Vykdamas dabartinę baudžiamosios teisės reformą, bus padaryti teisės aktų pakeitimai.

LV ir LT, įgyvendindamos 4 straipsnį, į nacionalinius teisės aktus įtraukė konkrečias nuorodas į kompiuterines programas, specialiai sukurtas vienam ar keliems 2 straipsnio b punkte minimiems nusikaltimams įvykdyti. LU teisės aktuose dar nenumatytos konkrečios 4 straipsnio įgyvendinimo nuostatos. CY Komisijai nepateikė jokios informacijos apie šio tipo nusikaltimus.

2.5 Bausmės (6 straipsnis) – 4 lentelė

Dauguma valstybių narių ėmėsi visų reikalingų priemonių, kad įgyvendintų 6 straipsnyje numatytą prievolę užtikrinti, kad už 2–4 straipsniuose nurodytą elgesį būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios baudžiamosios sankcijos, sunkių nusikaltimų atveju įtraukiant ir laisvės atėmimo bausmes, dėl kurių gali būti taikoma ekstradicija.

Už 2, 3 ir 4 straipsniuose numatytus nusikaltimus visos valstybės narės taiko laisvės atėmimo bausmę (žr. 4 lentelę), tačiau, kaip matyti iš lentelės, 6 straipsnio perkėlimui į nacionalinę teisę naudojamos priemonės yra labai skirtingos.

Septyniose valstybėse narėse numatyta maksimali laisvės atėmimo bausmė už 2 straipsnyje minimus nusikaltimus: AT numatyta ne didesnė kaip penkerių metų laisvės atėmimo bausmė už klastojimą, gavimą ir nusikalstamą naudojimą; CY numato ne didesnę kaip keturiolikos metų laisvės atėmimo bausmę už mokėjimo priemonių klastojimą ir ne didesnę kaip septynerių metų laisvės atėmimo bausmę už jų naudojimą ir išigijimą; DK – ne daugiau kaip šešerius metus už mokėjimo priemonių klastojimą bei vagystę ir 18 mėn. už naudojimąsi jomis; LV numato dešimties metų bausmę už mokėjimo priemonių vagystę, igijimą ir sunaikinimą, ir 3–15 metų bausmę už mokėjimo priemonių klastojimą ir neteisėtą padirbtų mokėjimo priemonių naudojimą; LT numatyta ne didesnė kaip šešerius metų laisvės atėmimo bausmė už suklastotų mokėjimo priemonių naudojimą; NL – septynerių metų bausmė; PT už suklastotų mokėjimo priemonių išigijimą baudžiama trejų metų laisvės atėmimo bausme, už valiutos padirbinėjimą – penkerių metų bausme, už

suklastotų pareikštinių čekių ir vertybinių popierių naudojimą – nuo šešių mėnesių iki penkerių metų, o už jų klastojimą – nuo trejų (mažiausia) iki dvylikos (daugiausia) metų laisvės atėmimo bausmė; SE skiriama ne didesnė kaip dešimties metų laisvės atėmimo bausmė už vagystę, padirbinėjimą ir gavimą, jei nusikaltimas yra sunkus.

Penkios valstybės narės numatė laisvės atėmimo bausmę, nustatydamos mažiausią ir didžiausią metų skaičių.

BE už vagystę ir išgavimą prievarta numato nuo 2 mėnesių iki laisvės atėmimo iki gyvos galvos (priklausomai nuo to, ar esama sunkinančių aplinkybių). CZ už klastojimą ir (arba) padirbinėjimą numatyta penkerių–aštuonerių metų laisvės atėmimo bausmė, o už neteisėtą naudojimą – nuo dvejų iki aštuonerių metų; LU už vagystę baudžiama nuo vienerių iki penkerių metų laisvės atėmimo bausmė. PL numato nuo trejų iki penkerių metų bausmę už padirbinėjimą ir nelegalų laikymą, o už vagystę baudžiama nuo vienerių iki dvylikos metų laisvės atėmimo. SK už mokėjimo priemonių gamybą, padirbinėjimą, klastojimą ir naudojimą baudžiama nuo vienerių iki penkerių metų laisvės atėmimo bausmė. SK yra vienintelė valstybė narė, kurioje už neteisėtą pasipelnymą baudžiama iki dvejų metų laisvės atėmimo bausmė.

Kai kuriose valstybėse narėse numatytos tik laisvės atėmimo bausmės, o kitose laisvės atėmimas derinamas su pinigine bausme.

PL, PT ir LT numatyta laisvės atėmimo bausmė ir pinigine bausme. NL ir SK galima skirti laisvės atėmimo bausmę, bausmę arba derinti abi sankcijas. CZ galima skirti įkalinimo bausmę arba bausmę. Piniginė bausmė už 2 straipsnio b, c ir d punktuose numatytus nusikaltimus yra nevienoda, kartais iš anksto nenustatyta (CZ), o kartais siekia 360 baudos dienų (AT).

Daugumoje valstybių narių (BE, CZ, LT, NL, PT ir SK) laikomasi tradicinės sistemos, o AT numato *baudos dienų sistemą*.

Daugumoje valstybių narių skirtumas nustatomas atsižvelgiant į 2 straipsnyje nurodytų nusikaltimų sunkumo laipsnį. Kai kurių valstybių narių teisės aktuose (AT, CY, CZ, LV, PT ir SK) 2 straipsnyje minimoms veikoms numatomos sunkinančios aplinkybės, pavyzdžiui, dalyvavimas nusikalstamoje organizacijoje. Dauguma valstybių narių laikosi nuomonės, kad už 4 straipsnyje išvardytus nusikaltimus reikėtų bausti mažesnėmis bausmėmis negu už 2 ir 3 straipsniuose numatytus nusikaltimus. Galiausiai už 3 straipsnyje numatytas veikas skiriamos mažesnės bausmės negu už 2 straipsnyje minimus nusikaltimus.

Įvertinus valstybėse narėse skiriamas bausmes, preliminariai galima teigti, kad jos yra gana atgrasomo pobūdžio: iš tiesų, visose šioje ataskaitoje aptariamose valstybėse narėse yra numatyta laisvės atėmimo bausmė už 2 straipsnyje numatytus nusikaltimus.

Visos šioje ataskaitoje aptariamoms valstybėms narėms, kaip ir tos, apie kurias buvo kalbėta ankstesnėje ataskaitoje, numatydamos sankcijas už 2, 3 ir 4 straipsniuose minimus nusikaltimus, savo baudžiamojoje teisėje naudoja bendrąsias nuostatas dėl 5 straipsnyje apibrėžto dalyvavimo, kurstymo ir pasikėsینimo.

Šioje ataskaitoje taip pat reikia pastebėti, kad paprastai už *pasirengiamuosius veiksmus* baudžiama tik Švedijoje, o visos kitos valstybės narės taiko bausmes už šiuos veiksmus tik konkrečių nusikaltimų atveju. Už *pasikėsirimą* paprastai baudžiama visose valstybėse, jei pažeidimas yra rimtas; daugumoje valstybių narių baudžiama už pasikėsirimą padaryti *nesunkų nusikaltimą*, nors kai kuriose valstybėse bausmė taikoma tik aiškiai numatytais atvejais.

2.6 Jurisdikcija (9 straipsnis) – 5 lentelė

Akivaizdu, kad dauguma valstybių narių laikosi 9 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose numatytų įsipareigojimų. PL laikosi a punkte nustatytų įsipareigojimų ir b punkte nurodytų įsipareigojimų su viena išimtimi: remiantis Lenkijos teisės aktais, jei jos pilietis užsienyje padaro nusikaltimą, už kurį nacionalinės teisės aktuose yra numatyta ne mažesnė nei dvejų metų laisvės atėmimo bausmė, jis turi būti teisiamas ir nubaustas pagal nacionalinius teisės aktus, jei tuo metu yra valstybės teritorijoje. Keturios valstybės narės (AT, DK, LT ir SE) pranešė, kad nevykdys 9 straipsnio 1 dalies c punkto nuostatų, kuriomis nustatoma jurisdikcija, kai nusikaltimas padaromas juridinio asmens, kurio būstinė yra tos valstybės narės teritorijoje, naudai.

LU teisės aktuose nenumatytos šio straipsnio įgyvendinimo nuostatos, o CY nepateikė jokios informacijos apie šį įsipareigojimą.

2.7 Juridinių asmenų atsakomybė ir sankcijos juridiniams asmenims (7 ir 8 straipsniai) – 6 lentelė

Penkios valstybės narės (AT, LV, CZ, PT ir SK) pranešė, kad teisės akto projektas dėl pamatinio sprendimo 7 ir 8 straipsnių perkėlimo į nacionalinę teisę vis dar svarstomas Parlamente. Šešios valstybės narės (BE, DK, LT, NL, PL ir SE) yra priėmusios teisės aktus, kuriuose užtikrinama, kas juridiniai asmenys gali būti traukiami atsakomybėn už 2–4 straipsniuose minimas veikas, atliktas jų naudai vadovaujančią padėtį jų struktūroje užimančių asmenų. Tos pačios valstybės narės taip pat ėmėsi reikalingų priemonių, kad būtų galima patraukti atsakomybėn juridinį asmenį, kai dėl jam vadovaujančių asmenų nepakankamos priežiūros ar kontrolės buvo atliktos 2–4 straipsniuose nurodytos veikos.

Šiose valstybėse narėse taip pat buvo numatytos administracinės ar baudžiamosios nuobaudos ir (kartais) kitos priemonės, pavyzdžiui, teisminė likvidavimo procedūra, administracinės ar komercinės teisės sankcijos. Iš 6 lentelės matyti, kad taikomos itin skirtingos administracinės, civilinės ar baudžiamosios sankcijos bei priemonės.

3. IŠVADOS

Dauguma valstybių narių, pateikusių atsakymus šiai antrajai Komisijos ataskaitai, tiesiogiai arba, kai kuriais atvejais, netiesiogiai laikosi pamatinio sprendimo nuostatų. Tai pasakytina apie 2, 3 ir 5 straipsnius. Dvi valstybės narės (GR ir LU) dar nesiėmė visų būtinų priemonių pamatinio sprendimo nuostatoms perkelti į nacionalinę teisę, kadangi susiję įstatymo projektai dar turi būti patvirtinti šių valstybių Parlamentuose. CY Komisijai pateikė nepakankamai informacijos, kad būtų galima galutinai nuspręsti, ar nacionalinės teisės aktai atitinka pamatinio sprendimo nuostatas.

4 straipsnis buvo perkeltas į nacionalinę teisę daugumoje valstybių narių, nors kai kuriose tai padaryta naudojant itin bendro pobūdžio nacionalines teisės nuostatas. Pavyzdžiui, PT pranešė, kad 4 straipsnio pirmojoje įtraukoje minimiems nusikaltimams taikomos vertybinių popierių klastojimo ir padirbinėjimo nuostatos, o įgyvendinant 4 straipsnio antrąją įtrauką reikės atlikti teisės aktų pakeitimus.

6 straipsnis dėl bausmių perkeltas į nacionalinę teisę deramai, nors ir labai skirtingai.

Beveik visos Komisijai atsakymus pateikusios valstybės narės laikosi arba, kai tik įsigalios jų nacionalinės teisės aktai šioje srityje, laikysis 6 straipsnyje nustatyto reikalavimo taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas baudžiamąsias sankcijas už 2–4 straipsnyje išvardytas veikas.

7 ir 8 straipsniai buvo perkelti į nacionalinę teisę šešių valstybių narių (BE, DK, LT, NL, PL ir SE), taigi, jose galioja teisės aktai dėl juridinių asmenų patraukimo baudžiamojon atsakomybėn. Penkiose valstybėse narėse teisės akto projektas dėl 7 ir 8 straipsnių perkėlimo į nacionalinę teisę dar nagrinėjamas Parlamente.

Akivaizdu, kad dauguma valstybių narių laikosi 9 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose numatytų įsipareigojimų. Keturios valstybės narės (AT, DK, LT ir SE) pareiškė, kad jos nesilaikys 9 straipsnio 1 dalies c punkto nuostatų.

Šios ataskaitos užbaigimo dieną galima tik apgailestauti, kad septynios valstybės narės nepranešė apie visus savo teisės aktus arba dar nebaigė pamatinio sprendimo perkelti į nacionalinę teisę.